O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA XALQARO HAMKORLIK MASALALARI

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA MATERIALLARI

2025-yil 18-oktabr

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA XALQARO HAMKORLIK MASALALARI

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2025-yil 18-oktabr

Toshkent – 2025

FRAZEMALAR KOGNITIV SEMANTIKANING O‘RGANISH OBYEKTI SIFATIDA

PHRASES AS AN OBJECT OF STUDY OF COGNITIVE SEMANTICS

DOI: 10.52773/tsuull.conf.2025.18.10/VSMV6926

O‘razova Iqbol Abdikarimovna
PhD, dotsent v.b.
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti
orazovaiqbola@gmail.com

Annotatsiya. *Ushbu maqolada frazemalarning kognitiv semantika bilan bog‘liqligi, frazemalarning kognitiv xususiyatlari so‘z boradi. Frazemalarning shakllanishida asos bo‘lgan kognitiv bilimlar kognitiv semantika tamoyillari asosida tushuntiriladi. Misollar “Xamsa” dostonlaridagi frazemalar tahlili bilan asoslanadi.*

Kalit so‘zlar: *frazema, kognitiv semantika, tamoyil, kognitiv funksiya, sema, semema.*

Annotation. *This article discusses the relationship of phrasemes with cognitive semantics, the cognitive properties of phrasemes. The cognitive knowledge underlying the formation of phrasemes is explained on the basis of the principles of cognitive semantics. The examples are based on the analysis of phrasemes in the epic poem “Khamsa”.*

Keywords: *phraseme, cognitive semantics, principle, cognitive function, sema, sememe.*

Frazemalarning kognitiv funksiyasi yordamida til egasi ongdagi lisoniy bilimlar, olam manzarasi aks etadi, ammo bu ma’lumotlar real haqiqatni emas, balki jamiyat tomonidan yaratilgan va shakllangan tasavvurni ifodalaydi. Chunki “Frazemalar o‘zbek tili tarixiy taraqqiyotining mahsuli, murakkab jarayon sifatida qaralsa ham, uning shakllanishida shaxs idroki va tafakkuri muhim o‘rin tutadi” [Xolmanova, 2024: 8].

Frazemalarning kognitiv funksiyasi ham kognitiv semantikaning asosiy tamoyillari asosida yuzaga chiqadi:

“- til shu xalq madaniyatida mavjud bo‘lgan olam haqidagi tavassurlar bilan namoyon bo‘ladi;

- til haqidagi bilimlar orttirilgan bo‘ladi va kontekst bilan birga o‘zlashtiriladi;

- tildan foydalanish qobiliyati maxsus til moduliga emas, balki umumiy kognitiv resurslarga bog‘liq bo‘ladi” [Croft, Alan, 2004: 7–15, 33–39].

Til shu xalq madaniyatida mavjud bo‘lgan olam haqidagi tavassurlar bilan namoyon bo‘lar ekan, demak til birligi bo‘lgan frazemalar ham xalqning olam

haqidagi lisoniy bilimlarini o‘zida aks ettiradi va bu bilimlar frazemalarda lingvomadaniy sema bilan namoyon bo‘ladi. Ya’ni frazemaning sememasida atash semasi, baho semasi, gradatsion sema, uslubiy sema bilan bir qatorda lingvomadaniy sema ham mavjud bo‘ladi. Masalan, “Xamsa”da uchraydigan yuzun qizil ayla= frazemasi “e’tiborli qilmoq, aziz aylamoq” [ANATIL, 1983: III, 580] ma’nolarini bildiradi. Frazemaning atash semasi “azizlik”, baho semasi “ijobiy”, stilistik semasi “so‘zlashuv uslubiga xosligi”dir. Birlik sememasida gradatsion sema yo‘q. Frazema tarkibidagi lingvomadaniy sema “o‘zbek xalqi madaniyatida yuzning qizilligi obro‘ni tamsil qilishi”dir. Navoiy ana shu kognitiv bilim asosida frazemani baytga mahorat bilan singdirgan: Inoyat aynidin xomam sari boq, Qizil ayla yuzum, nomamni ham oq (FSh, 13). Ushbu frazema o‘g‘uz lahjasi vakillari nutqida “yuzini qizil etmoq” shaklida hozirgi kunda ham ishlatiladi, ammo birlik “obro‘olib bermoq” ma’nosini anglatadi: Ilohim, bachalaring mehnatlaringi bilib, yuzingi qizil etsin! (So‘zlashuv uslubi) Xalq maqollarida ham shu birlikka yaqin frazemani uchratamiz: Qizil yuzli yigitning qizargani – o‘lgani (Maqol). Maqoldagi qizil yuzli frazemasi „obro‘li, e‘tiborli“ ma’nolarini ifodalamoqda. Yuzun qizil ayla= va qizil yuzli frazemalari uchun integral sema “e‘tiborli” semasidir. Zamoniy she’riyatda qizil yuzli frazemasining “oriyatli” ma’nosida qo‘llanganiga duch keldik: Qizil yuzli yigitning qiz singlisi bo‘lmasin [A.Islom, 2018: 54]. Amerika va ingliz madaniyatida, xitoyda qizil yuz / red face “uyat”ni tamsil qiladi [Anderso, https://crossidiomas.com/red-face-test/] va frazemaning bu ma’nosi ham adabiy aloqalar sabab tilimizda mavjud: “Endi uning ta’rifini Normurod akamday to‘g‘ri so‘zli kishidan eshitib, yuzlari qizarsin”, – dedi Shoshmaqul [Oybek, “Nur qidirib”].

Til haqidagi bilimlar orttirilgan bo‘ladi va kontekst bilan birga o‘zlashtiriladi, demak individual shaxs frazemalarni ham til o‘zlashtirish jarayonida qabul qilib boradi. Inson frazemalarni yakka holda, nutqdan tashqarida yodlamaydi, aksincha, diskursda – muloqot joyi, muloqot vaziyati, muloqot sharoitida nutq bilan birga qabul qiladi. Keyinchalik mos nutqiy vaziyat va o‘xshash kontekstda birlikni qo‘llash orqali lisoniy tajriba hosil qiladi. Dastlab bu tajribalarda xatoliklar, diskursiv muvaffaqiyatsizlik ham uchraydi. Ammo ana shu muvaffaqiyatsizlik insonda frazemalarni to‘g‘ri qo‘llash ko‘nikmasini hosil qiladi. Frazemalarning shakllanishidagi qiyoslash, o‘xshatish va ko‘chimlarda shu xalqning o‘z tajribasi asosida hosil qilgan bilimlari yotadi. Masalan, “qayg‘urmoq, qattiq g‘amgin bo‘lmoq” [ANATIL, 1983, 122] ma’nosini ifodalaydigan *g‘ussa ye=, g‘ussa yut=, g‘ussa chek=* frazemalari g‘amni tanavvul qilinadigan narsalar bilan qiyoslash natijasida yuzaga kelgan. Ovqatni yeb, suyuqlikni yutib o‘ziga singdirgan kabi insonning qayg‘uni ham o‘zida saqlashi aniq obraz orqali tasvirlangan. Frazemalar tarkibidagi fe’l komponent birliklarning gradatsiyasini ta’minlamoqda: *g‘ussa chek= < g‘ussa ye= < g‘ussa yut=*. Bu tasavvur, albatta, insondagi fiziologik holat bilan ham bog‘liq. Kishi juda xafa bo‘lganida, juda o‘ksiganida o‘pkasi to‘ladi, tomog‘iga nimadir tiqiladi. Ana shu tugunni yutar ekan, sal yengillik keladi, ko‘zlariga kelgan yosh orqaga chekinadi. Ayni ruhiy

holatni yashagan xalq qayg‘uni sezdirmaslik orqali ichida saqlash, azob va qayg‘uni o‘ziga singdirish holatini harakatli fe’llar bilan ifodalagan. Navoiy ham ushbu frazemalarni dostonlarda faol qo‘llagan: *Boqib tursa, vahshiy base harza deb, Shah ul ishda nomusdin g‘ussa yeb (SI, 493).*

Tildan foydalanish qobiliyati maxsus til moduliga emas, balki umumiy kognitiv resurslarga bog‘liq, agar aksi bo‘lganda bizda tillarni qiyoslashga yoki sotsiolingvistik jihatdan tadqiq etishga ehtiyoj qolmas edi. Til egasi o‘zi a’zo bo‘lgan jamiyatning kognitiv bilimlarini til orqali meros qilib oladi. U olamga ana shu kognitiv tasavvur orqali boqadi, idrok qiladi. Har bir millat dunyoni o‘zicha tasavvur etadi, ya’ni xalqlarning kognitiv bilimlari ularning olam haqidagi tasavvuri bilan bog‘liq. Albatta, ba’zan bu tasavvurlarning umumiy – o‘xshash jihatlari ham tillarni qiyoslaganda namoyon bo‘ladi. Frazemalarning kognitiv funksiyasi til egasining faqat mavjud bilimlari, ya’ni avvaldan shu xalq tafakkurida bor bo‘lgan bilimlarini aks ettirish orqali voqelanadi va frazemalar shu bilimlarni shakliy-semantik yaxlitlik orqali o‘z zamirida tashiydi. Ba’zan bu bilimlar noto‘g‘ri qarashlar va ibtidoiy tasavvur mahsuli bo‘lishi mumkin, ammo bu frazemaning anglanishiga to‘siq bo‘la olmaydi. Chunki birlikni qabul qilib oluvchi adresant ham shu xalq vakili sanaladi va umumiy kognitiv bilim bu jarayonni osonlashtiradi.

Masalan, dunyo xalqlari mifologiyasining aksariyatida yer va osmonni ushlab turadigan, yer yuzidagi tiriklikni ta’minlovchi hayot daraxti haqida afsonalar mavjud [https://en.wikipedia.org/wiki/World_tree?utm_source].

Qadimgi turkiy mifologiyada *Ulukayın (Katta qayin)* daraxtini osmon, yer va yer osti dunyosini bog‘laydigan markaziy ustun deb bilishgan. Ushbu daraxt turklarda “Ağaç Ana”, qozoqlarda “Baiterek”, o‘zbek mifologiyasida “Hayot daraxti” nomi bilan yuritiladi. Rivoyatlarga ko‘ra daraxtning to‘qqizta shoxi bor va ular turkiy urug‘larning ajdodlari sifatida talqin qilingan. Afsonalarga ko‘ra, qabila boshchilari daraxtning tagidan yoki shoxidan kelib chiqqan. Masalan, ba’zi rivoyatlarda qirg‘izlar *Ulukayın* shoxidan paydo bo‘lganligi aytiladi. Daraxt ustida samoviy qushlar yashaydi va ular ruhlarni osmon bilan bog‘lab turadi. Ana shunday mifik tasavvur sabab “ajdodlarimiz Hayot daraxti to‘g‘risidagi qarashlarga ishonib, daraxtlarga e‘tiqodiy munosabatda bo‘lgan. Hatto ularni o‘ziga totem ham deb bilgan. Mifologik tasavvurlarga ko‘ra, inson o‘zini yo daraxtdan, yo biror hayvondan, yo tuproqdan yaralgan deb tavsiflaydi. Shu asosda o‘zini ona-tabiat, ona-zamin farzandi deb ko‘rsatadi. Qaysidir daraxt yoki jonivorni qondoshi, qarindoshi, ruhan yaqini tariqasida ulug‘laydi va ardoqlaydi” [O‘rayeva, 2024: 27]. O‘zbek xalqida bugungi kungacha davom etib kelayotgan go‘zal an’analardan biri – har bir yangi tug‘ilgan chaqoloq uchun otasining nihol ekish odati ham ana shu totemistik qarash natijasida shakllangan. “Farhod va Shirin” dostonida qo‘llangan *naxli hayoti sin=* frazemasi ana shu mifik tasavvur mahsuli bo‘lib, birlik “o‘lmoq, vafot etmoq” ma’nosini bildiradi. Frazema tarkibidagi *naxl* komponenti “ko‘chat, nihol, yosh daraxt” [ANATIL, II, 441] ma’nosini anglatib, frazema so‘zma-so‘z “hayot daraxti sinmoq” degan anglamda keladi. Navoiy

davriga kelib butun turkiy xalqlar islomni qabul qilgan, hayot va o‘lim haqidagi tasavvurlar ham islomiy bilimlar asosida shakllangan edi. Ammo turkiy xalqlarga xos bo‘lgan mifik kognitiv bilimlar bu birlikning til egalari tomonidan qabul qilinishini ta’minlagan, yangi diniy tasavvurlar bunga to‘siq bo‘la olmagan.

Xulosa qilish mumkinki, kognitiv bilim – u eski bo‘ladimi, ibtidoiy tasavvur mahsulimi, yangi bilimlar asosida hosil qilinganmi, ahamiyatsiz – frazemalarning shakllanishi uchun zamin bo‘la oladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Xolmanova Z. Zahiriddin Muhammad Bobur ijodidagi frazemalar talqini // O‘zbekiston: til va madaniyat. Lingvistika. 2024. – № 1. –B. 6-18. https://tsuull.uz/sites/default/files/lingvist_2024_1-son.pdf
2. Croft, William and D. Alan Cruse.Cognitive Linguistics. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. –P. 1, 105, 7–15, 33–39. ISBN 9780521667708.
3. Abdikarim Islom. Xayolimda yo‘l bosdim uzoq. – Toshkent, 2018.
4. James Anderson. Understanding the Idiom: “red face test”. – Meaning, Origins, and Usage. https://crossidiomas.com/red-face-test/
5. https://en.wikipedia.org/wiki/World_tree?utm_source
6. O‘rayeva D., Otajonova M., Nurullayeva S. Mif va badiiy ijod. O‘quv qo‘llanma. –Buxoro: Fan Ziyosi, 2024.
7. https://slib.uz/oz/article/view?id=2625
8. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=oSSeGakAAAAJ&citation_for_view=oSSeGakAAAAJ:u5HHmVD_uO8C
9. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=Iy7hDzQAAAAJ&citation_for_view=Iy7hDzQAAAAJ:bEWYMUwI8FkC
10. https://www.researchgate.net/publication/371445473_O'zbek_tili_va_adabiyoti_jurnali.
11. https://www.researchgate.net/publication/371445854_Konferencia_tuplami_20052022_3

MUNDARIJA

Sirojiddinov Shuhrat	O‘zbek tili – xalqaro maydonda!	
I SHO‘BA. O‘ZBEK TILSHUNOSLIGI VA TILSHUNOSLIKNING NAZARIY MASALALARI		
Ashirboyev Samixon	O‘zbek adabiy tilining tayanch dialektini belgilash yo‘lida	6
Hakimova Muhayyo, Rahmatova Feruza	O‘zbek tilida kognitiv metonimiya	11
Juraqobilova Xamida	She’riy asarlarda kognitiv metaforalar shakllanishida lingvomadaniy omillarning ta’siri	17
Mustafayev Fizuli	Kino dilində söz birləşməsi və qoşa sözlər haqqinda	24
Jabborov Baxrom, Sharipova Sarvinoz, Istamova Shohista.	O‘zbek iboralarining milliy mentalitetni ifodalashdagi o‘rni	32
Turdiboyev Tohir	Yordamchi so‘zlar masalasiga doir ayrim qarashlar	37
Abjalova Manzura	Hozirgi o‘zbek tili leksik sathiga doir ba’zi masalalar	42
Sheronov Boyirboy	Sintaktik sathda mazmuniy-shakliy nomutanosiblik haqida	50
Madjidova Dilorom	Современные методы и проблемы прикладного языкознания	54
Tolipova Dildora	Лакуны в узбекских письменных литературных источниках и проблемы их перевода	59
Elova Dilrabo	O‘zbek tilshunosligida uslubiy xoslanishni farqlash xususidagi qarashlar	67
Abdullayev Jumanazar	Yangi O‘zbekistonning mumtoz tilshunoslik merosi, zamonaviy lingvistik qadriyati	73
Israilova Saodat	Turk va o‘zbek tillarida rang bildiruvchi leksemalar semantikasi	84
Kasimova Ziyoda	Cho‘lponning “Kecha va kunduz” romanidagi frazeologik birliklarning badiiy-uslubiy tahlili	88
Baxodirova Shaxlo	Lakuna va realiya munosabati	92

Hakimov Dilshod	“Biz” va “o‘z” olmoshlarining o‘zbek tilidagi funksional maqomi: struktur-semantik tahlil	98
Kurbanbayev Otabek, Qodirberganova Dilnura	O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari	107
Allaquliyeva Qunduz	Ixtionimlarning lingvistik va ekstralingvistik omillar asosida yangi ma’no ifodalashi	113
Isoqulova Qunduz	So‘z-gaplarning noverbal vositalar bilan ifodalanishi	117
Ismayilli Ayshen	Sintaktik yolla yaranan mikrotoponimlər xülasə	122
Davronova Zarnigor	Sadriddin Ayniyning “Sudxo‘rning o‘limi” qissasidagi antroponimlarining kognitiv-semantik tahlili	132
Muzaffarova Zarrina	Metonimiyaning konseptual modellari	136
Yusupova Aziza	Metaforaning she’riy matnlarda aks etishi	140
Mamarasulova Maftuna	Fonosemantik g‘oyalarning rivojlanish bosqichlari	146
Abdurasulova Dilnoza	Ayollar nutqida konnotatsiya va murojaat birliklarining pragmatik xususiyatlari	151
Soqiyeva Shirin	Tilshunoslikda konseptni o‘rganishda til va madaniyatning o‘rni	157
Abruyeva Zaxro	O‘zbek tilidagi murojaat shakllarining konseptual tuzilishi	160
Bovmanova Bashorat	O‘zbek tilida halollik tushunchasining leksik-semantik ifodalanishi	164
Jumaniyozova Charos	Hajm-o‘lchov bildiruvchi sifatlarning nisbiylik xususiyati	168
Xayrullayeva Ra’no	Kichraytirish qo‘shimchalarining nutqdagi ahamiyati	172
Tursunova Sojidaxon	“Fayzining amakisi” hikoyasidagi nutqiy akt vositasida ifodalangan ironiyalar tahlili	177

Utegenova O‘g‘iloy	Badiiy asarlarda tasviriy ifodalar	181
Maxmudova Matluba	Qaratqich kelishigi semantikasiga doir ayrim mulohazalar	185
Xolmamatova Sarvinozxon	Konnotatsiya va konnotativ birliklarning o‘rganilganlik darajasi hamda turlari	191
Turg‘unboyeva Dilnoza	Zamonaviy tilshunoslikda miqdor kategoriyasining o‘rni	199
O‘ralova Nargiza	Parsellyatsiya va metaforaning o‘zaro aloqadorligi	204
Jabborova Aziza	O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so‘zlagan nutqidagi evfemizmlarning morfologik tahlili	209
Odilova Dilobar	Jahon tilshunosligida o‘xshatishlarning ilmiy tadqiqi	214
Nazarov Qobilbek	Turli tizimdagi tillarda soma komponentli maqollarning tasniflanishi	218
Mullaboyeva Shirin	Til, estetik tafakkur va didning paremiologik birliklarda ifodalanishi	226
G‘aybullayev Erkinjon	O‘zbek madaniyatini ifoda etishda lakunalarning roli: Cho‘lpon asarlari misolida	230
Oripova Mavluda	Sinestezik metaforalarning lingvomadaniy xarakteri:sinestezik metafora va milliy o‘ziga xoslik	240
Otaxonova Sohiba	Antroponimlarning internet va yangi media makonidagi o‘rni	245
Shodmonaliyeva Yulduz	Modallik bilan tasdiq-inkor kategoriyasining o‘zaro munosabati	250
Sobirova Maftuna	Konchilik terminotizimi va uning o‘zbek leksik tizimidagi o‘rni	256
Umarova Shahzoda	O‘zbek tilshunosligining kombinator lingvistikaning shakllanishidagi o‘rni	260
Turg‘unova Maftuna	Til taraqqiyotida kognitiv tilshunoslikning o‘rni	270
Muratova Nafisa	Tilak va tabrik nutqiy aktida ekstralingvistik	274

	vositalarning o‘rni	
Murotov Hamro	Reklama matnlarining tasnifi	280
Normuminov Laziz	Qo‘chqor Norqobil hikoyalarida xalqona so‘zlashuv, ibora va maqollarning qo‘llanishi	285
II SHO‘BA. AMALIY TILSHUNOSLIK VA LINGVODIDAKTIKA MUAMMOLARI.		
Xolmanova Zulxumor	Tilning ma’lumotlarni saqlash va yetkazish funksiyasi	289
Qurbonova Munavvara	Ontolingvistika va pragmalingvistika munosabatida deyktik birliklarning o‘rni	297
Ruzibayeva Nigoraxon	Psychological needs in the language classroom	303
Abdurahmonova Muqaddas	Ментальные омонимы в когнитивной лингвистике	308
Umurzoqova Marhabo	Badiiy matnda ayol lisoniy shaxs tiplari xususida	317
Abjalova Manzura	O‘zbek tili multikorpusi – zamonaviy ta’limiy tizim	321
Ruzmetova Novval	Роль узбекских народных традиций в социокультурном развитии студентов	326
G‘ulomova Nargiza	Alisher Navoiy mualliflik korpusini yaratishda statistik ma’lumotlarning muhimligi	335
Dedaxanova Muazzam	Lingvistik ekspertizaning yuzaga kelishi va shakllanish tarixi	344
Shamsiyeva Manzura	Animatsion filmlarning aksiolingvistik jihatlari	347
Xudaykulova Shaxnoza	O‘zbek tili diskursida global qadriyatlarning aksiolingvistik integratsiyasi	353
Ibragimova Sayyora	Псевдонимы узбекских и русских писательниц: генезис, семантика и когнитивные особенности	357
Tilyabayev Kamil	Благодарные: из эмоционального опыта	361

	изучения узбекского языка как второго	
Alimardanov Elyor	Xorazm dialektal zonasining qipchoq shevali areallari	369
Bozorova Sabohat	Gazeta tili va publitsistik janrlarning lingvostilistik xususiyatlari	372
Abduvoxidova Mavzuna	Обучение грамматике в условиях коммуникативного подхода	377
Mamadayupova Vasila	Katta yoshdagilarning xorijiy til o‘rganishi	381
Azizova Feruza	Raqamli texnologiyalarning til evolyutsiyasiga ta’siri: XXI asrda yozma va og‘zaki muloqotning transformatsiyasi	385
Abdullayeva Roxila	Xarakter ifodalovchi birliklarning freym tahlili	389
Yusupova Shahzoda	Suggestiv nutq ta’sirchanligini oshirishda sifatlarning o‘rni	393
Mamirova Xayriniso	Ko‘p ma’noli so‘zlarni qayta ishlashning gibrid modellari	398
Nabiyeva Parvina	Assotsiativ tezaurus: til tasviri va inson ongining modellashtirilishi	405
O‘rinova Zarifa	Iqtiboslarning intertekstual tezaurusda aks etishi	410
Rayimjonova Matluba	Rauf Parfi she’riyati leksikasini chastotali lug‘at asosida tadqiq qilish muammolari va yechimlari	414
Turobova Nargiza	Ulug‘bek Hamdam ijodining lingvopragmatik tahlilida presuppozitsiya	418
Abdullajonova Madina	“Fiziologik xatolar”ni disgrafiyadan farqlash masalasi	424
Pulatova Umriniso	Yoshlar slengining ayrim o‘ziga xos hududiy xususiyatlari	428
Imomova Ismigul	Dramatik matnlarda qo‘llanilgan barqaror birikmalar va maqollarning intertekstual ohang va mazmunini boyitishdagi roli	435
Arolova Nafisa	Til o‘zlashtirishda leksik portlash hodisasi	440
Tursunboyeva Fayiza	Korpus lingvistikasining diniy matnlardagi o‘rni	443

Amrullayeva Mohinur	O‘zbek tilidagi ayrim fe’l-atvor frazemalarining semantik tasnifi va uslubiy xususiyatlari	450
Mirnosirova Dilbar	Bolalar verbal assotsiatsiyalarining ayrim sintaktik xususiyatlari	454
Aminova Zilola	Darsdan tashqari mashg‘ulotlarda o‘zga tilli o‘quvchilarning nutqini o‘stirish	462
Muratova Ademi	Multilingualism and bilingualism in turkic-speaking countries: contemporary challenges and development prospects	466
Umurzakova Zuxraxon	Ona tili darslarida interaktiv raqamli resurslarni tatbiq etishning didaktik qulayligi	472
Maxmudjonova Nargizaxon	Tilshunoslarga bog‘lab berilgan tomorqa…	477
III SHO‘BA. MADANIYATLARARO MULOQOT VA O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI		
Uluqov Nosirjon, Solixodjayeva Xavasxon	O‘zbek sayillari va ayrim turk bayramlarining etnolingvistik hamda lingvokulturologik tahlili	481
Mirzodjanova Malika	Сравнительный семантический анализ употребления английских “over”, “above” и их таджикских эквивалентов	489
Komilova Gavharoy	Nutq tadqiqida yangi yondashuvlar	484
Pulatova Zamira	Роль межкультурной коммуникации в процессе изучения языков	497
Moldokulova Elina	Сохранение узбекской культурной идентичности через язык и традиционный костюм в эпоху глобализации	501
Yo‘ldoshxonov Javohirbek	Микротопонимы как ономастическая реалия: сравнительный анализ ташкента и лондона	505
Abduqodirova Zebo	The role of lingvocultural competence in the translation of specialized ecological texts. (English and Uzbek languages)	509

Otamirzayeva Sug‘diyona	Teaching legal english in uzbek context: challenges of terminology	514
Sayfiyeva Komila	Fitonim komponentli o‘zbek va ingliz maqollarining madaniyatlararo qiyosiy tadqiqi	521
Madjidova Maftuna	Лингвосоматические единицы которие характерные для арабской культуры	529
Xasanova Sohibjamol	Ingliz va o‘zbek tillarida “yaxshilik” va “yomonlik” kategoriyalarining lingvokulturologik tahlili	534
Lafasova Mavjuda	Xorij tilshunosligida o‘xshatishlar tadqiqi	539
Olimova Mushtariybonu	O‘zbek va ingliz xalq maqollaridagi “omad” va “omadsizlik” konseptlarining qiyosiy tahlili	544
IV SHO‘BA. O‘ZBEK TILINING XORIJDA O‘QITILISHI VA O‘ZARO HAMKORLIK MASALALARI		
Akalin Ahmet	*Kültür Taşıyıcısı Olarak Özbek Dilinin Diplomatik Fonksiyonu*	549
Rahmonqulov Abdunazar	O‘zbek va tojik tillari interferensiyasi haqida	555
Rafibayeva Nasiba, Mingboyeva Oypari	Лингвистика и страноведческий аспект в преподавании иностранного языка	559
Xakimova Mavzunadjon	Лингвистическое табу и стратегия эвфемизации в таджикском и английском языках	563
Musurmankulova Shaxribon	Turk tiliga xos ayrim frazemalar tahlili	569
Xodjayeva Mashhura	Влияние глабализационных тенденций на методику обучения иностранным языкам	576
Erkaboyeva Havojon	Translation studies and the internationalization of the uzbek language	581

Axmedova Niluzar	Emotsional leksikaning semantik-pragmatik talqini: ingliz va o‘zbek tillari misolida	584
V SHO‘BA. TIL TARIXI VA TURKIY TILLAR TADQIQOTLARI		
Seyhan Tanju	Ali Şir Nevâyî ve Üslubunda Fiillerin Yeri	589
Abdushukurov Baxtiyor	O‘zbek tilining tarixiy takomili va buguni	604
Rahimi Farhad	Nezrali'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğünün Yanlışları Üzerine	611
Jafarzade Vahide	Mustafa Zəririn “Siyərün-nəbi” əsəri haqqında bəzi qeydlər	640
Muhammadiyeva Dilafro‘z	“Boburnoma” parallel korpusini yaratishdagi tarjima tamoyillari	650
Bo‘ronov Anvar	Poloves-qipchoq tillari maishiy leksikasi milliy identifikatsiyalash mezoni sifatida	657
Xo‘janiyazova Shahnoza	Alisher Navoiyning “Sab’ai sayyor” asaridagi idish-tovoq nomlarining leksik-semantik xususiyatlari	665
Xolmurodova Mushtariy	“Nasoyim ul-muhabbat” asaridagi tibbiy terminlar tahlili	670
Mirzayeva Ulker	Yunan mənbələrində işlənən Azərbaycan antroponimlərinin leksik-semantik təhlili	676
Babazade Rahshane	Mustafa Zəririn “Yüz hədis və yüz hekayə” əsərində zərflər	684
Yodgorov Hamid	“Qo‘noq” umumturkiy leksemasining etimologiyasi	697
O‘razova Iqbol	Frazemalar kognitiv semantikaning o‘rganish obyekti sifatida	701
Azizzade Turkan	R.O.Şor Yafəs-türk dil əlaqələri haqqinda	705
Saygin Muhterem	Klasik Türk Edebiyatının Doğu Sahasında Sevgili İçin Kullanılan Bir İfade Körke Bay (Körkke Bay,	711

	Görge Bay)	
Hamishog‘lu Meryem	Türkçenin İlk Sözlüğü Dîvânu Lugâti't-Türk’ten Özbek Türkçesine Bitki Adları	718
Bakirov Qudratillo	Turkiy dunyoda vaqt tushunchasi va uning o‘rganilishi	734
Sattorova Shahnoza	O‘zbek va turk tillarida bir xil etimologiyaga ega o‘simlik nomlarining qiyosiy tahlili	739
Maqsudova Feruza	Muqaddas qadamjo nomlari – onomastika sohasining o‘rganish obyekti sifatida	745
Azizova Nilufar	“Devonu lug‘otit turk”dagi o‘z qatlamga oid ijtimoiy munosabat semali leksemalar	750
O‘tkirbek Muhammad Sobir	Arba’in she’rlarda “hayit” so‘zining lingvopoetik timsollari	756
Siddiqova Naimaxon	Eskirgan so‘zlarning eskirmagan ma’nolari	760
Qasimova Sema	“Kitabi-Dədə Qorqud” mətnlərində qadin-kişi müraciət formalarinin üslubi, linqvistik və psixolinqvistik təhlili	766
Turdiyeva Roza	O‘zbek, qoraqalpoq va ingliz tillaridagi maqollarda zoonimlarning umumiy va milliy xususiyatlari	774